

EESTI POLITSEILEHT

Nr. 53|54

22. detsembril 1922.

II. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas . . . . . Mk. 800.—
 poole aastas . . . . . 400.—
 weerand aastas . . . . . 200.—

Oksik number maksab Mk.18.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:

1/1 lehek. Mk. 3000.—	1/4 lehek. Mk. 800.—
1/2 " " 1500.—	1/8 " " 400.—
1/3 " " 1000.—	1/16 " " 200.—
1/32 lehek. Mk. 100.—	

Lehe eesküljel 75%o, tekstis 100%o kallim.

Adressi muutmise 10 mk.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Sisu: 1) Esimene Eesti üldrahwalugemine. 2) Austria politsei korraldustest. 3) Pornograafia ja tema vastu võitlemisest. 4) Politseilise ehituste järelewalvest. 5) Kattendid politsei aialoost. 6) Omavalitsused Eestis. 7) Sigusteadusest. 8) Zuhdnöörid kodafondilise seaduse kohta. 9) Zuhatuskiri riigi ja omaval. mafjade sissendamisest. 10) Kirjadest toimetusele. 11) Ametlik osa. 12) Küsimused ja tostmised 13) Kuulutused.

Esimene Eesti üldrahwalugemine.

Riigi statistika keskbüroo juhataja **A. Pullerits**.

Rahwalugemiste korraldamine nõuab suuri eeldusi. Et meil aeg, mis eeltöödeks jäi, võrdlemisi piiratud oli, tuli nende läbiwiimiseks suuremat jõupingutust teha.

Kõige pealt komandeeriti keskbüroo esitaja väljamaale tutvunemiseks wiimaste

rahwalugemiste toimepanemiste tehnikaga ja puudustega, mis ühel või teisel maal wiimaste rahwalugemiste läbiwiimisel ilmniks tulnud.

Ühes sellega tehti algust eeltöödega linna- nades ja maakondades.

TAVET MUTSU

TEAATRI KIRJANDUSE
JA TARVITUSTE KESKLAJU
VABADUSE PLATS N°1

RAAMATUKAUPlus JA
LAENURAAAMATUKOGU
KõNETRAAT: 1-78

TALLINN

Shokolaadi ja kompveki tehnikas	K. DETERT & Ko. Tallinn, S. Batareist. 12 Ktr. 22-45	Kõige peenemaltell- semad shokolaadid ja Mondpansje, Kodumaa
--	--	--

Sinnades valmistati kõigi linnade jaoks uued kaardid, kus tänavate, kruntide ja mõnes linnas isegi majade fassaadid peale said kantud. Peale selle said kokku seatud majade ja korterite nimekirjad ja andmeid kogutud elanikkude arvu kohta.

Maafondades seati kokku elamute (hooned, kus elatakse) nimekirjad.

Kõiki neid eeltöid oli tarvis, et lugejate (registreerijate) jaoskondasid kindlaks määrata, et kõiki lugejaid varustada materjalidega, mis käib nende jaoskondade piirkonna kohta...

Mitte vähem tähtis ei olnud rahwalugemise programmi kindlaksmääramine. Juba möödaläinud aastal pööras selles suhtes riigi statistika keskbüroo kõigi kesja omavalitsusajutuste poole, et teada, missuguseid andmeid vajavad asutused kõige rohkem ja mida rahwalugemise programmi ülesse võtta.

On otsustatud iga kodaniku kohta täita erikaart (isiklik kaart), mis sisaldab kõiki isikusse puutuvaid küsimusi.

Peale selle täidetakse iga korteri ja maja kohta eri küsimusleht: korterilehe ja maja-ümbriku näol.

Maal korterilehte täita ei tule, vaid ainult maja-ümbrikud.

Peale selle on olemas mitmesugused tehnilised vormulaarid, mida tuleb täita registreerijatel ja instruktoritel töökorra ja materjalide kohta.

Nende vormulaaride täitmiseks ja ühise üldkorra läbiwiimiseks tuli välja töötada sellekohased instruktioonid.

Nimelt on kokku seatud põhjalikud instruktioonid, mis käsitlevad rahwalugemist korraldava personaali kohuseid, instruktioonid instruktorite ja registreerijate kohuste kohta ning instruktioonid, mis selgitavad rahwalugemise vormulaaride täitmise küsimusi.

Rahwalugemise programm sai kokku seatud riigi statistika keskbüroo poolt ja läbi harutatud rahwalugemise komitee ja riigi statistika nõukogu poolt.

Rahwalugemise eeltööde läbiwiimiseks ja rahwalugemise toimepanemiseks tuli luua sellekohane organisatsioon. Riik on jaotatud 21 rahwalugemise ringkonda, ringkonnad — rahwalugemise raioonideks, raioonid — registreerijate (lugejate) jaoskondadeks. Ringkondades juhatavad töid ringkondade juhatajad, kes riigi statistika keskbüroo poolt ametisse määratud. Raioonide instruktoridid kutsuvad ametisse

ringkonna juhatajad, kes juba ise peavad leidma tarvilist osa registreerijaid. Peale selle on maafondades abiks valdade ja alevite rahwalugemise komisjonid. Nende komisjonide ülesandeks on instruktoritele abiks olla kõigis rahwalugemise töödes: raioonide jaotamiskavade kokkuseadmisel ja tarvilise arvu registreerijate leidmisel. Peale rahwalugemise läbiwiimist vaatavad komisjonid kohtade peal rahwalugemise materjaalid läbi.

Rahwalugemise otsekoheseks teostajaks on registreerija. Registreerija amet on auamet ja nad saavad oma töö eest autasuna sellekohase mälestusmärgi.

Rahwalugemise päevaks on 28. detsember. Kuid tegelik töö algab juba 26.—27. detsembril, nimelt käivad registreerijad oma jaoskonnad läbi ja täidavad küsimuslehti majade kohta. Ühes sellega kirjutab ta üles iga majas elava isiku perekonnanime ja soo isikliku kaardi peale, annab seletust rahwalugemise aja kohta ja palub korteripidajaid meeles pidada ehk üles märkida, kes 27./28. detsembri õffel watas tawas majas ehk korteris asusid ja niisamuti ka järele pärida iga isikult, kes 28. detsembri hommikul jisse tulnud, kas ta juba on üles kirjutud.

Rahwalugemise päeval kontroleerivad registreerijad endiseid andmeid ja täidavad isiklikud kaardid.

Sinnades on wõimaldatud ka rahwalugemisel isikliku kaarte täita, kuid registreerija peab siiski nad hoollega wastuwõtmise juures läbi lugema, et selgusele jõuda, kas küsimusteft dieti on aru saadud ja dieti wastatud.

Et registreerijad ise hästi ettevalmistatud oleks, selleks korraldatakse registreerijate instrueerimine raioonide instruktorite poolt ja pannakse ka toime sellekohased proowitööd. Peale selle on iga registreerija warustatud sellekohase põhjaliku instruktiooniga.

Peale rahwalugemistööde läbiwaatamist kohtade peal, vaatavad registreerijad materjaalid weel kord kodus läbi ja annavad 2. jaanuaril instruktoritele üle, kes oma kord neid läbi kontroleerides 10. jaanuaril rahwalugemise ringkonna juhatajatele üle annavad.

Ringkonna juhatajad annavad materjaalid edasi keskbüroole 15. jaanuariks ja esitavad 1. weebruariks põhjaliku aruande rahwalugemise korraldamise kohta oma ringkonnas.

Omavalitsuse politsei alla kuulub:

1. hooletanne isiku ja varanduse julgeoleku eest omavalitsuse piirides,
2. tänawa- ja põllupolitsei,
3. tarbeatute politsei ja järewalwe tuuru ja kaubandustalituste alal, eriti mis puutub mõõduesse ja kaaludesse,
4. terwishoiu politsei,
5. talu politsei,
6. kõlbluspolitsei,
7. ehitus ja tulekahju politsei (Feuer-polizei).

Kõigis neis asjus on omavalitsuse esitus (wolikogu ehk nõukogu) otsustaw ja järewalwaw ja nende seast walitud omawalitsuse wanem täidesaatew wõim. Omawalitsuse esitus on iseäranis wolitatud maksimate seaduste raamides kohalike politseile eeskirje andma ja nende mitte-täitmist karistama rahatrahwiga ehk wangistusega. Ta on kohustatud asutustele, mis omawalitsuse politseiwõimu käsitamiseks nõuetawad, rahasummasid lubama ja omawalitsuse wanema ehk linnapea toetuseks tarwiliku ametkonda ametisse paigutama. Sel põhjusel tulewad kõik politsei wahimajad linnades ja suuremais omawalitsustes omawalitsusafutusteks lugeeda, mis omawalitsuste poolt asutatud ja ülalpeetud saawad, wäljaarwatud Wiinis ja Grazis, mis riigiasutused.

B. Riigi politsei.

Kõik muud politsei alad, kui ülal kirjelatud, iseäranis aga seltside, koosolekute, teatri, tööstuse, terwishoiu, loomataudide jne. kui ka kriminaal-politsei kuuluvad riigi tegewuspiirkonda ja saawad iseäranis te orgaanide läbi korraldatud.

I. Ringkondade walitsused (Bezirks-hauptmannschaft).

Ringkondade walitsused on riigi poolt asutatud ja ülalpeetud 1. astme, walitsusafutus, milline peale puht politseilisi toimetusi ja üldiseid walitsusasju tema alla usaldatud ringkonnas ajab. Tema täidesaatawa orgaanina teenib mundris ja sõjariistus meeskond. Need ametnikud tegutsewad omawalitsuspolitseile ülekannetawais asjus käskäes omawalitsus ametnikudega.

Suuremais linnades täidab ringkonna ülema kohuseid linnapea, nii et ta ühelt

poolt omawalitsuse politsei iseseiswa politseilise tegewusringkonna täidesaatew wõim on, teisest küljest aga ka 1. astme politseiasutust esitab.

II. Riigi politseiwalitsus.

Linnaades ja suuremais alevites, kus politsei asjaajamisel suurem tegewuspõld ehk tähtsus, saab riigiwalitsuse poolt iseäranis politsei asutused sisse seatud. Nendele võib seaduse järele asjaajamist üle anda, mis muudu omawalitsuse politsei tähta oleks. Käesolewal ajal on Austrias riigipolitsei asutused olemas ainult Wiinis, Grazis ja Wiini-luslinnas. Kaks esimest ajawad ka kohalike politsei asju, kuna wiimane ainult riiklisi politsei toimetusi korraldab.

Politsei direktiooni tegewusalasse Wiinis ja Grazis kuuluvad:

1. rahu ja korra alalhoidmise politsei,
2. seltside ja koosolekute politsei,
3. ajatirjanduse politsei,
4. wäljamaalaste ja passi-politsei,
5. liikumise ja tänawa politsei,
6. hulouste, kerjajate ja teiste kahtlaste isikute järewalwe,
7. sõjariistade ja lõhkeabinõude politsei,
8. teatri politsei,
9. wõderastemajade ja kohwikute ning awalikkude kogumis- ja lõbustuskohtade järele walwamine,
10. lubaandmine awalikkudeks wäljääritusteks, tantfu, muusika tegemiseks ehk muude awalikkude lõbustuste toimepanemiseks,
11. õnnemängude takistamine,
12. kõlblus politsei, eriti prostitutsiooni wastu wõitlemine,
13. politsei nuhtlusseaduse käsitamine, kui asi seisab riigi politsei eeskirjade üleastumises ja ei kuulu kohtute tegewusringkonda,
14. kriminaal-politsei.

Politseiwalitsuse täidesaatawaks orgaaniks on mundris ja sõjariistus meeskond, kes tänawa teenistust peab ja wormiriideta — kriminaal-politsei.

III. Wiini politsei juhatusorganisatsioon.

Wiini politsei juhatus on mitmes suhtes politsei kessafutus terwe riigile.

Ta on nimelt:

1. kesskoht politseiliseks jälgimiseks ja kuriteajate registreerimiseks (Erkenntnisdienst),

2. politseilehe (üleilidise) toimetuse,
3. poliitiline politsei keskasutus,
4. elawa kaubaga kauplemise järewalwe keskkohht,

5. kólwatumate teoste awaldamise ja laialilaotamise wastu wõitlemise keskkohht,
6. wäljarändamise järewalwe,
7. wäljamaa autode järewalwe,
8. autojuhtidesse puutuwate asjade keskkohht,

9. karistuste registreerimise keskkohht Austria jaoks ja karistus-teadete ajatirja toimetuse.

Wiini politseiwaliitsuse asjad aetakse osalt tema osakondade, osalt jaoks. politsei komisjariaatide kaudu.

Politsei piirkonda kuulub terve Wiini linn, kus 31. jaan. 1920 a. rahwalugemise järele asub 1.842.005 elanikku ja mille maapinna suurus 276 ruutkilomeetrit. Ta on jagatud 22-sse politsei jaoskonda. Iga politsei jaoskonnas on oma politsei komisjariaat, mille eesotsjas seisab kõrgem politsei ametnik, harilikult walitsusnõunik. Iga jaoskond on oma korda jagatud n. n. wahitubade raioonidesse, kus igas raionis üks wahituba wahikorril olewate kordnikkudega leidub. Üleilidise on Wiinis 185 wahituba. Peale selle on igas Wiini raudteejaamas ja nimelt: Põuna, Jda, Vääne, Franz-Josefi, Põhja-Vääne ja Põhja raudteejaamades politsei-inspektioonid. Ühe kõrgema politseiametniku juhatusel olemas raudtee liikumise järewalwe otsarbeits.

Politseiwaliitsuse osakonnad on järgmised:

1. Präsidiaal büroo:
  - a) politseipresidenti sekretariaat,
  - b) riigi politsei osakond, kes poliitilise politsei asju ajab,
  - c) koosseisu osakond, kes kõiki politsei ametkonda puutuwaid asju ajab,
  - d) organisatsioon ja kontroll osakond,
  - e) waeste osakond, kes politsei presidentil tarwitusel olewatest toetusfondidest abitarwitajatele isikutele toetust annab,

2. mõllimise keskamet,

3. administratiivne büroo, kes luba annab wäljanäitusteks, muusikaalseteks ja deklamatsioonilisteks ülesastumisteks, kino- ja teatri etendusteks, löbustuslokalide ja teiste sarnaste asutuste tegemiseks. Isiku kaitseks nõuetawate abinõude tarwitusele wõtmise ja korralduste tegemine. Peale selle ajab ta kõiki politseiwaliitsuse majanduslisi asju ja kontrolleri arweid wäljaminekute üle.

4. Kirjawahetuse büroo, kes kirjawahetust toimetab, mis mitte osakondades täidetud ei saa.

5. Terwishoiu peawaliitsus, kes politsei arstide tegewust juhatab ja kontrolleriib, niisama ka politseiwaliitsuse tegewuspiirkonda kuuluwaid terwishoidlisi asju ajab.

6. Siikumisamet, kelle käsutada liikumispolitsei.

7. Passiamet, kus reisipassid wälja kirjutatakse ja kes sõjariistade ja lõhkeabinõude politseid juhatab.

8. Leiuamet, kuhu kõik Wiinis leitud asjad ja kuulutused kaotatud asjade üle saadetakse ja kust uhtlasi leitud asju wälja antakse.

9. Politseiwaliitsuse kassa.

10. Julgeoleku büroo (Sicherheitsbüro), kes komisjariaatide kriminaalasjaajamise üle walwab, tähtsamaid kriminaalasju läbi töötab ja eriti elukutselise kuritegemuse wastu wõitleb.

11. Juurdlusamet. See seisab koos daktyloskoopilise, päewapiltide osakonnast ja kuritegijate albumist. Daktyloskoopiline osakond toimetab kuritegija isiku kindlakstegemist kõrmejälgede põhjal. Päewapiltide osakonna ülesanne on päewapiltide walmistamine politseilisteks otstarbeteks. Kuritegijate albumis on elukutseliste kuritegijate päewapildid kategooriate järele korraldatud, et kuritegija isiku kindlakstegemist päewapildi abil võimaldada.

12. Evidenzbüroo ülesanne on karistuste registreerimine ja eelkaristuste üle oenduste andmine. Peale selle kontrolleriib ta politsei komisjariaatide karistuste tegewust.

13. Jälgimise lehtede toimetusbüroo. Siin saawad politsei otsimislehed ja nimelt keskpolitseileht ja igapäewane politseiwaliitsuse jälgimisleht redigeeritud ja kohtutele ning politseiasutustele laiali saadetud. Mõlemate jälgimislehtede teadaanded saawad toimetusbüroos läbi töötatud, kusjuures wäljawõtted tuntud, kuid tagaotsitawate kuritegijate endistest kuritegudest, tundmata kuritegijate isikufirjeldused, kui ka warastatud, rööwitud ehk wäljapetud asjade firjeldused wastawalt korraldatud saawad.

14. Wangimajadesse puutuwate asjade osakond. Tema kohuseks on politsei poolt wangistatud isikute wangimajadesse pai-

gutamine, edasi- ja väljasaatmine ja ühest wangimajast teise ümberpaigutamine.

15. Trüktiasjade osakond (büroo). See korraldab kõiki poliitseidirektsioonile allu- waid trüktiasju. Ta võtab vastu teada- andeid perioodiliste trükitoõde ilmumise üle, annab välja lubasid plakatide ülespa- nemiseks ja allkirjade korjamiseks. Trüki- asjade osakonnas saavad loetud igapäew sisetulewad trükitoõd, millistest trükisea- duse põhal teatud osa eksemplaare poliitsei- asutustele edasi antakse, poliitsei presidendi ja poliitsei direktsiooni osakondade, infor- meerimiseks. Peale selle on trüktiasjade- büroo ülesandeks teatripoliitsei käjuta- mine, kinofensuur ja awalikkudes lõbus- tuskohtades ettekantawate tekstide läbi- waatamine.

16. Seltside büroo, mis seltside ja koosole- tute järele walwab ja kelle käjutada on wastaw poliitsei.

17. Kõlbluspoliitsei asjade osakond pros- titutsiooni vastu wõitlemiseks ja selle jä- rele walwamiseks.

18. Poliitsei hooletande amet, mille üles- anne noorsoo eest hoolitsemine ja tingimisi wabastatud ehk tingimisi süüdlaseks mõis- tetud isikute järele walwamine.

19. Restpoliitsei inspektoriaat.

20. Majandusosakond, kes kõiki majan- duslisi asju toimetab.

21. Kriminaalosakond. Osakonna üles- andeks on kriminaal ametkonna juhtimine, koostetude korraldamine ja distsiplinaar wõimu teostamine.

22. Sangeldamise ja spekuleerimise vastu wõitlemise osakond.

23. Restkoht wäljarändamise liikumise järele walwamiseks.

24. Kohtuliku trükipoliitsei osakond Wiini profuratuuri juures.

25. Poliitsei osakonnad Wiini profura- tuuride 1. ja 2. juures, kellel ülesandeks on läbikäimist poliitseiwalitsuse ja profuratuuri- ride wahel hõlbustada.

26. Endiste sõja ja kaitsewäelaste järel- walwe osakond.

27. Poliitseiwalitsuse armeosakond.

28. Poliitseiwalitsuse abiosakonnad ja ni- melt:

a) sisetulewate kirjade toimikond, kust kõik sisetulewad asjad wastawatele osakon- dadele edasi antakse;

b) ekspeditatsioon, kust edasi jaadetakse kõik poliitseiwalitsuse asjad.

Restinspektoriaat, majandusosakond, kri- minaalosakond, terwishoiu peawalitsus, kohtuliku trüktiasjade poliitsei osakond ja po- litsei osakonnad profuratuuride juures, ar- weosakond, abiosakonnad (registraatur) ja poliitseiwalitsuse kassa alluwad otsekohe presidiumile. Teised osakonnad saavad sektiioonidesse ühendatud, kusjuures iga grupp ühele ülemusele allub. Sarnaseid sektiioone on wiis. 1. kuuluvad: kirjawa- hetuse büroo, liikumisamet, mõllimise ja wäljarändamise sekkkohad ja walwe ning in- formatsiooni osakond. 2. sektiioonile alluwad osakonnad, mis kriminaal aladel tegewad, nimelt julgeoleku büroo, juurdlusamet ja wangimajadesse puutuwate asjade osakond. 3. sektiioon on: trüktiasjade osakond, seltside büroo, administratsiooni büroo ja passi- amet. 4. sektiiooni kuuluvad: spekuleeri- mise vastu wõitlemise osakond ja kõlblus- amet. 5. sektiioon on: informatsiooni bü- roo, toimetusbüroo, hooletande ja lei- uamet.

Pornograafiast ja tema vastu wõitlemisest.

Trüktiasjade osakonna juhataja J. Kalw.

(Lõpp.)

Meil maksew seadusandlus.

Meil maksuwate seadustest pornograafia vastu wõitlemise alal wõiks ette tuua R. S. § 1001, mis järgmiselt käib: „Kui keegi tsensuurist mööda minnes salaja trükib wõi mõnel muul teel üks kõik mis näol wälja annab ehk laiali laotab tsensuuri lä- biwaatamise alla kuuluwaid teoseid, mille sibiiks konnmete rikkumine ehk mis otsekohe

kõlbluse ja korrapärasuse wastased, ehk sinna poole kalduwaid eksiteele awatlewaid kujutusi, see langeb rahatrahwi alla kunni 500 rublani ehk aresti alla seitsmest päewast kunni kolme kunni.

Kõik sarnased teosed ja kujutused häwita- takse ära ilma igasuguse wastutajuta.“

See paragrahw on muidugi maksew ai- nult niitõrd, kui tõrd ta tsensuuri ära- koo-

tamise seadustele vastu ei käi. Juba Wene ajal tõusis küsimus selle paragrahvi maksuse kohta nende teoste suhtes, mis eeltsensuurile ei allunud. Senat seletas tol puhul, et kuigi § 1001 mitte oma täpisele mõtte, kuid R. S. § 151 põhjal siiski ka niisuguste teoste kohta tuleb tarwitusele võtta, mis eeltsensuurile ei allu ning et järele seletusele vastu ei käi § 1001 tarvitatud lause: „tsensuuri läbiwaatamise alla kuuluvad teosed“, „sest see lisandus selle paragrahvi ebaõnnestanud redaktsioonist tekkinud ning vastu käib meie seaduste üldise waimule seltskondlike kõlbluse wastaste wäärtegude suhtes“ (72/347 Kurotskin).

§ 1001 kuulatakse taga kahte liiki teoseid: esiteks, niisuguseid, mille sihiks kommene rikkumine ning teiseks, niisuguseid, mis otsekohe kõlbluse ja korrapärasuse wastased (явно противная нравственности и благопристойности). (72/ 347. — Kurotskin).

Selle paragrahvi alla ei wõi wita niisuguseid teoseid, mis sisaldawad austamatuse wäljendust kõrgete asjade vastu sihwitise hirmutamise ehk teotamise mõttes rahwa poolt austatavate asjade üle (69/4 Pawlenkow).

R. N. S. § 45 järele karistatakse süüdlasi otsekohe eeskiteele awatlemate (явно соблазнительн.) tehtiiste ja kujutuste awaliku wäljapanemise ehk laialilaotamise eest peale tähendatud asjade häwitamist weel arestiga kunni seitse päewani ehk rahatrahwiga kunni kahesümme wite rublani.

Ragu Wene senat seletas, seisab R. N. S. § 45 ja R. S. § 1001 wahel ainult wäärtefordasatamise wiisil, ja nimelt, eeskiteele awatlemate wäljaannete ja teoste laialilaotamise suuremas ehk wähemas kerguses ning, järjekulult, suuremas wõi wähemas hädawas seltskondliku kõlbluse suhtes. Eeskiteele awatlemate teoste laialilaotamise eest, mis korda saadetud mitte eksemplaa-ri läbiwaatamiseks ja lugemiseks andmise teel, wõib karistada mitte R. S. § 1001, waid R. N. S. § 45 järele (68/610 Tshenkshin).

Teoses mõne kirjelduse wõi ütluse korrapärasuse wastases tunnustamine ripub ära teose omadusest. Kui, näituseks, ei wõi kahtlust olla, et puht literaaries teoses naiserahwast tsüünilises olekus kujutada wiisakusetaks tuleb lugeda; kuid spetsiaal ja üldse teaduslikes teoses ei sisalda sama

kujutus, kui ta teadusliku sihiga sinna paigutatud, midagi korrapärasuse ja wiisakuse tunnet riitawat.

Graldi on nuhtlusseaduses ette nähtud õpetajate ja eestkostjate poolt õpetajates ehk nende walwe alla usaldatud lastealaste ehk alaealiste keskel otsekohe heade kommete ja korrapärasuse wastaste teoste ja kujutuste laialilaotamine, mille eest süüdlasi karistatakse ametist ehk kutsest tagandamisega ning wangistusega kahest kunni nelja kuuni (§ 1002).

Mis otsekohe politsei ülesannetesje pornograafiliste teoste suhtes puutub, siis peab politsei üldise kubermangu asutiseaduse (W. S. R. II k.) § 745 p. 6 järele muu seas iseäraliselt walwama isikute järele, kes keelatud ramatuid samuti ka eeskiteele awatlemaid pilte jne. müüwad.

Politseilisi abinõusid pornograafia vastu wõitlemise alal puudutawad ka määrused awalikkude ettekannete kohta (Wene ajutise walituse määrus 1917 a. — Собр. узак. и прав. правил. ст. 599 ; Siseministri määrus awalikkude etenduste järelewalwe kohta — „R. T.“ nr. 26/27 — 1920 a.). Nimelt wõib järelewalwe wõimu esitaja awalikul ettekandel, kui ta ettekandes kuriteo tundemärka leiab, ühel ajal teadaandega wastawale wõimule süüdlaste wastutusele wõtmiseks ka ettekande fordamise ära keelata, kus juures ta wõitwamata kohaliku rahukohtuniku kätte otjustamiseks annab fordamise keeldu maksmaks jätta wõi mitte (waata lähemalt — Awalikkudest lõbustus-est „Politseileht“ nr. 43). Et nimetatud määrustes ära ei ole tähendatud, misju- guse kuritegude tundemärka on mõeldud, siis tuleb igatahes oletada, et nende hulka ka pornograafiliste teoste ettekandmine kuulub.

Ei wõi ka kahtlust tõusta, et politseil di- gus, näituseks tänapawel ning awalikkudel platsidel ules panduid pornograafilise si- suga wõi kujutusega plakaate kõrwaldada, kui need publikumi massilise kogumise põhju- seks, mis tänapäwa harilikku liikumist takis- taks, wõi teifiti korrarikkumise põhjuseks on. Mõnesuguseid pornograafia vastu wõitlemise abinõusid wõiks leida ka uutest praegu Riigikogus harutamisel olewatest trüki, awalikkude ettekannete ning raama- tukanpluste ja trükitoodete käsimüügi kohta käiwatest seaduseelnõudest, kuid sellest siis, kui need seaduseelnõud Riigikogu poolt seadustena wastumõtmist leiawad.

Politseilisest ehituste järelwalwest.

Administratiiv asjade peawalitsuse juhataja abi A. Mölder.

Üldise kubermangu seaduse (Wene riigi sead. togu II togu) § 679 ja järgmiste põhjal on politsei tohus järelwalwet pidada täpipealje seaduste, määruste ja ettekirjutuste täitmise asjus. Sama seaduse togu ehituse seaduse § 207 põhjal on linnawalitjuse ja politsei peale rohustus pandud järelwalwet pidada ehituste puhul, et nende kohta käiwaid seadusi ja linnawalitjuse poolt väljaantawaid ehituste kohta käiwaid määrusi täidetak. Samuti on politsei peale kohused pandud neid isikuid seaduslirule wastutusele wõtta, kes ülal-tähendatud seaduste ehk määruste wastu etsiwad.

Milles seisawad siis ehituse alal seadused ja määrused, millede teostamise järele peab politsei walwama? Siin peab kõige pealt tähele panema Wene seaduste togu XII tõi det 1. jagu ehituse seadusi ja teiseks sunduslikke määrusi, mis linnawolikogude poolt linnade seaduse § 108 põhjal välja antud.

Tallinna ja Tartu linnades on ehituse aladel sunduslikud määrused maksma pandud, esimesel 1903. aastal, täiendus 1904. a. ja 1921. a. „R. T.“ nr. 40, kuna teisel 1902. aastal, täiendustega, milledest wiimane 1921 a. „R. T.“ nr. 65 välja kuulutatud. Kas ka teistes linnades sarnaseid määrusi on välja antud, ei ole nende riidade kirjutajal wõimalusi olnud selgitada. Ehituse seaduse põhjal on iga kodanik, kes linnas tahab enesele maja ehitada, ehk wana maja ümber ehitada, nii, et osa seinasid ehk lagetid tarwilik maha kiskuda ja nende asemele uusi ehitada, ehk üldse kapitaal remonti teha, on kohustatud esinema nende isikute ehk asutuste ees, kelledest ära oleneb ehitamiseks luba andmine, sellekohaste täielikkude plaanidega, mis seaduses ette nähtud. Ehituse lubasid annawad välja ehituspeawalitus, mis asub teedeministeeriumis, linnawalitjused, (linnawalitjuse ehitusosakonnad, ehk kus neid osakonde ei ole, seal linnawalitjuse juures olevad ehitusinseneerid). Siinjuures peab tähendama, et need hooned, mis on määratud seltsfondlisteks asutusteks, mitte eluhooneteks, wõiwad ehitatud saada ainult ehituse peawalitjuse loaga.

Wene siseministeeriumi ettekirjutuse põhjal 7. sept. 1872 a. on linnawalitjused kohustatud administratsiooni tähelepanu juhtima asjaolu peale, kui selgub, et ehi-

tuse juures on kõrwalteadumisi sellest, mis nõuab ehitusseadus, ehk linnawalitjuse poolt väljaantud määrustest.

Selgub, et ehitustöösid - tehakse seaduse wastajelt ja ehitus ei wasta terwishoidliste nõudmistele, ehk on koguni ühiskonnale kardetaw, siis on niihästi politseil kui ka linnawalitjusel õigus (kõrwaldada wäärnähtusi ehitaja kulul, ilma et wasta wot kohtu otsust oleks tarwis ära oodata, muidugi seda ainult sel juhtumisel, kui ehitaja seda wabatahtliselt teha ei taha.

Kiwimajasid on lubatud ehitada üksteise ligi ilma wahedeta, kusjuures ilmtingimata peab tuletõkke müür (Brandmuer) majade wahel olema. Kui aga kiwimajade pikkus üle kaheteistkümnne sülla on, siis nõuab seadus, et majal peaks weel mõni iseäraldi tuletõkke müür olema, mis wõib hoone kapitaal müüri peale ehitada. Mitte milgil juhtumisel ei ole lubataw kiwi majades ehitada puust treppisid, puust käikusiid jne., mis mitte ainult ehitust inetuks ei tee, waid tuleõnnetuse puhul wäga kardetawad on.

Puust elumajade ehitamise juures oleks tähendada, et nende ehitamise juures tuleb filmaspidada teatud maawahet, mis ehituse seaduse § 199 ette nähtud. Täpipealset on linnade kohta, nagu eelpool öeldud, linnawolikogude poolt linnaseaduse § 108 põhjal välja antud ehituse erimäärustes ehituste kohta käiwad tingimised ette nähtud. Üleüldised tingimised, mis peaa ühesugused igas linnas, on järgmised: Iga kodanik, kes tahab linna piirides maja ehitada, peab selleks linnawalitjuse poolt luba nõutama. Iseäralist luba peab ka nõutama maja krohwimiseks ehk wooderdamiseks tema eesküljel, maja seinade mahawõtmisel ja uute kapitaal seinte ehitamisel, uute korstende ehitamisel ehk pliitade ja ahjude ümberehitamisel wanadest patkadest uutesse. Ilma loata wõib majade juures maaldritöösid teha niihästi seeftpoolt, kui wäljastpoolt, woodrit ehk krohwit parandada, uusi põrandaid teha, uusi akna- ja ukseraame teha, kuid maja eesküljel peawad nemad sama stiilis tehtud olema, kui endised olid, katuseid parandada, ahjusid ja pliitafid teha endisele kohale ehk neid parandada ja muud wähemaid paranduse töösid. Ehituse ehk kapitaal remontide tegemiseks antakse load teatud ajani, kas aasta ehk kahe peale, kuna pärast täht-

aega nemad maksuise kaotavad, Vaa saaja on kohustatud temaga ilmuma, enne kui tööle asub, linna ehitusinseneri juure, linna maamõõtja juure, kui ehitus uulitsa liinis ja politsei jaoskonna ülema juure. Igakuks neist teeb loale vastawa märkuse. Uute majade ehitamise puhul oleks politseil tarwilik järelewaatust teha, ühes linna inseneriga, treppide suhtes, kas need vastawad finnitatud plaanile.

On ka ettenähtud määrustes raioonid, kus ainult võib kinnimajasid ehitada, kus juures tihti on ka ära määratud kinnimajade kõrgus, niikasti uulitsaäärsetel

ehitustel kui ka hooüpealsetel, kuid nende kohta üleüldiseid tingimisi ei ole, waid igas linnas on omad sellekohased määrused.

Maakondades ei ole iseäralisi seadusi ega määrusi ehituste suhtes ette nähtud, kuid maakonnawalitsustel on õigus ehituse määrusi wälja anda, mis tulekahjude ärahoidmiseks tarwilikud. Seaduste ehk määruste üleastujad tulewad wastutusele wõtta kas rahukohtunikude nuhtluse seaduse § 65—68 järele ehk kriminaal kohtupidamise seaduse § 1227 põhjal.

(Järgneb.)

Katkendid politsei ajaloost.

Cand. hist. O. Angelus.

Edasi kuulufid linnaprefekti järelewalwe alla turud, söögi- ja joopikohad, rahawahetusärid ja üldse terwe liikumine tänawatel ja kauplemine magasinides, teiste sõnadega, äditlide wälispolitseiline tegevus läks oma täies ulatuses ajajooksul linnaprefekti peale üle. Kuid — mis peaasi — Rooma linnaprefekti kätte läks ka suure pealinna oludele wastaw energiline ja rutuline kriminaal-kohtupidamise õigus, kõige pealt orjade ja ilma kindla ametita hulouste kohta.

Linnaprefekti poolt karistatawate kuriteoude piir ei olnud seadusega ära määratud ja nähtawasti oli prefekti enese hooletaks jäetud kohtuwõimu kandjana seal tegutseda, kus seda nõudsid ühiskelu huwid. Nii wõttis prefekt ka Rooma seaduste järele õigufeta orjade kaebusi wastu taotlusamiste ja halwasti ümberkäimise kohta nende peremeeste poolt; ja ülepea on keisri ajale iseloomustaw, et ka orjade ja nende kaitsse peale seadusandlifel teel mõtlemata hakati, mida wabariikline Room ei tunnud; anti, näit., sunduslik määrus wälja naisorjade kaitses prostitutsiooni wastu. Ka mitteausate eestkostjate wastu, kui ka asi tsiwilkohtu korras pidi lahendatud saoma, astufid prefektid tihti peale wälja. Riisamuti ei olnud ka ei keisuse, ei ameti poolest keegi prefekti kohtule allumiseft wabastatud, ja linnaprefekt on wäga tihti isegi senaatori keisuseft tsiwil kohtule wastutusele wõtnud, peagaajalikult küll poliitilise iseloomuga asjades.

Teiste sõnadega oli kõige kõrgem administratiwametnik riigis ühtlasi ka kohtunik,

kellele mingisugune eraforraline kohus alus, kus ametnik — ilma muidugi harilikus kohtus teatsewate wannutatud meeste ja ilma publifumi osawõtmiseta — õigust mõistis. Et nüüd aga selle läbi kaks teineteisest rippumata, täitsa isefuonstel alustel töötawat kohtuasutust tekkisid, kes teineteise kõrwal töötasid, ja kes ühte ja sedasama asja otsustada wõisid ja kes õieti sitelda teine teisega teatawas mõttes konfureerisid, mispärast ka igajuguseid tööd takistawaid konflikte ette tuli ja ette tulema pidi, siis korraldati tegelikus elus asja nii, et see asutus, kelle kätte kohtuasi ennem sattus, seda ka ära otsustas. Võnu tagajärg oli muidugi see, et linnaprefektuur kõige kõrgemaks pealinna ja tema ümbruskonna kriminaalkohtuks wälja kujunes, kelle otsuse peale ainult keisrile appeleerida wõis, ja kes hariliku n. n. preetorite kohtu wälja tõrjus, esialgu suuremaid, eriti tapmise protsesse oma harutada wõttes, et siis, nagu tähendatud, üldse kõiki kriminaal kuritegufid otsustama hakata. Millal ja kuidas nimelt see arenemiskäik sündis, on raske kindlaks teha, kuid nii palju on teada, et õianus eluks ajaks kusaolle teatud kohale elamisele määrata (naou Wenemaal Siberisse) ja sunnitööle mõista, anti linnaprefektile keiser Severus'e poolt (II aastafaja lõpul).

Mis nüüd puutub tsiwil kohtupidamise õigufesse, siis oli ka siin prefektile teoreetiliselt õigus, kõike tsiwilkaebusi ära otsustada, kus seda nõudis „awalik juloeolek“. See oli muidugi wäga laialine mõiste ja tegelikult ei ole

prefekt tšiviil asjade ajamiseks kuigi suurt osa mänginud, igatahes kaugeleki mitte nii suurt, kui kriminaal asjade otustamises. Tema suur võim ja mõju tšiviil asjade otustamises oli rajatud aja jooksul, iseäranis III aastasajas maksma pandud komebele, et kõik appellatsioonid keisrile tšiviil asjades viimase poolt linnaprefektile lõpultule otustamiseks edasi anti.

Kõigi selle juures oli prefektile õigus kohuasju kas ise ära otustada ehk aga tema poolt nimetatava asetähtjale üle anda. Viimasel juhtumisel võis temale appeleerida, aga mitte keisrile.

Linnaprefektile, kes muu seas ohvitseri aukraadis ei seisnud, vaid ikka eraisik oli, allus eriline sõjaväeosa, mis teatavas mõttes wana Wene sandarmiväe sarnane oli. See sõjaväeosa seisis koos esialgu kolmest, pärast neljast, siis viiest ja ükswahe isegi kuuest kohortist (n. n. cohortes urbanae), milledest üks, n. n. kolmasteistkümmes või esimene flaaivi-kohort mitte Roomas ei seisnud, vaid Syon'is. Igas kohortis oli esialgu 1000, pärastpoole 1500 meest ja loeti sõjaväelise tähtsuse ja au mõttes esimeseks peale puhtsõjaväelise ihukaitseväge ning kõrgemaks kui tuletõrje meeskonda. Nii oli siis Rooma siseministri ehk õigemini politsei-presidendi võimu peatugi teatud liiki sõjaväge — üks nendest uuendustest, millega elanikud mitte kergesti ära ei harjunud. Rooma pealinna politsei — niihästi tuletõrje komando, kui ka linnaprefektile otsekohe alluva sandarmiväe — sõjaväelisest organisatsioonist aga rippus ära ühelt poolt: Rooma politsei võrdlemisi väike tegewusvõim, kes ju kaks asja korraga tegema pidi: sõjaväelase osa mängima ja politsei teenistust pidama ja ühenduses sellega teiselt poolt, Rooma politsei suur koosseis, mis teenistustubliduse puudumist katma pidi.

Tuletõrje meeskonna ja sandarmiväe suurus oli Rooma linnas keskmiselt 13.000 meest, s. o. linna jaoks, kus umbes 1½ miljoni elaniku oli. See on õige suur arm, kui meie arvesse võtame, et poliitiline politsei siia hulka ei kuulunud, arm, mis seda enam silma paistab; kui meie seda meieaja ühikute linnade politseiga võrdleme: Tallinnas on praegu 125.000 elaniku juures umbes 650 mehe suurune politsei (välis-, raudtee-, kriminaal-, piiri- ja kaitsepolitsei) ja umbes 20 elukutselise tuletõrje meest (üldse on tuletõrjajate

meeskond 470 inimest suurt, kuid siin tuleb arvesse võtta, et see wabatahtlikkudest koos seisab ja selle tõttu mitu korda suurem on, kui tarvisminew elukutseline meeskond oleks). 2 miljoni suuruses Peterburis oli enne sõda umbes 6000 politseiniku, Hannoveris on 300.000 elaniku juures — ühes tuletõrjekomandoga — umbes 1000 meest, Augsburgis 90.000 elaniku juures natukene üle 200 mehe. Sealjuures on meieaja politsei tegewus igas mõttes mitmekesisemaks ja — raskemaks muutunud. Väga arenenud laubandus ja töösutus, elaw liikumine (võiks tähelepanu ainult näit., õhuühenduse peale juhtida ja temast tingitud piiripolitseiüleannete laiendamise peale), täitsa teistsugustel alustel seisew riikline ja seltskondline organisatsioon — nõuavad ka hoopis teistsugust oskamist, alates kõige väiksema ja lõpetades kõige wastutusrikkama meieaja politsei ametnikuga. Siinjuures ei tohi weel ära unustada juba enne sõda ja iseäranis sõja ajal ja peale sõja tähtsamateks küsimusteks awalikus elus saanud sotsiaalseid tegusid ja sekeldusi, mis palju, palju takti, teadmist ja praktikat nõuavad. Ja meie ei waja ka lõppude lõpuks sarnast tugevat politseid, nagu wana Rooma — sest tolleaegse politsei peatülesanne ei seisnud mitte inimeste kaitstes inimeste eest, vaid ühe inimese võimu kindlustamises — keisri isiku kaitstes, milleks peale ihukaitseväge just politseid kasutati.

Arusaadaw on, et linnaprefekti kaugeleulatav võim ja tema seltskondline seis — selle koha wäga otisawaks tegid ja et selle koha saamise eest, kui iseloomustaw Rooma elule, olgu see tähendatud — näit., keiser Bespaasianuse ajal — palju raha makseti. Nimetatud keisri ajal oli nimelt raha eest võimalki mitte ainult soomitawaid resolutsioone palwekirjadele saada, waid ka häid ja kõrgemaid kohte saada — üksteem, mis, nagu niitüd arwatakse, selle keisri poolt kättsti, et oma isikliku warandusi suurendada, keisri poolt, kelle kohta räägiti, et tema küll raha eest kedagi ei surmanud, kuid raha eest paljud ellu jättis.

Kui kõrgemad Rooma riigiasutused Rooma linnast teistesse kohtisje ümber paigutati, jäi linnaprefekt kõrgemaks wõimukandjaks ning terve sõjaväeline, administratiivne ja kohtuline wõim koondus tema kätte ning sellest isikust, kes omal ajal üks keisri võimu peatugeidest olnud, sai oppositsiooni juht kaugele wiibima tsentraalwõimude vastu.

Üldine järewalwe omawalitjuse tegemuse seaduslittuse üle kuulub sifeministri wõimlonda. Sifeministril on õigus kõigi omawalitjuseasutuste asjaajamist igal ajal rewideerida, neilt pärida seletusi ja nõuda asjasse puutumaid dokumente eht nende ärakirju. Järewalwet linna- ja maatonnaomawalitjuse tegemuse seaduslittuse üle teostab sifeminister isiklikult eht oma ehitajate kaudu, walla- ja aleviomawalitjuse tegemuse seaduslittuse üle — maatonnawalitjuse kaudu.

Järewalwe wõimaldamiseks saadetakse linna- ja maatonnaomawalitjuse ehituskogude koosolekute protokollidest ärakirjad seitseme päewa jooksul pärast koosolekute lõppu sifeministrile, kes wõib kahe nädala jooksul pärast ärakirjade kättesaamist protesteerida administratiivkohtu korras neid otjusi, milles leiab seaduse rikkumisi, ja protesteeritud otjuse täitmise kuni kohtu otjuseni seisma panna.

Näeb sifeminister rewideermisel eht muul teel saadud andmetest omawalitjuse tegemuses seaduse

rikkumisi, millel kuriteo tunnusemärgid puuduvad, siis annab ta sellest wastawale omawalitjusele teada ja määrab maksmapanemiseks. Kui määratud tähtajaks sifeministri korraldust ei täideta, seaduse rikkumise kõrvaldamiseft ei teatata, siis wõib sifeminister kahe nädala kestes pärast määratud tähtaja lõppu pöörduda sellekohase protestiga administratiivkohtusse ja panna protesteeritud tegemuse seisma kuni kohtu otjuseni. Leidub aga omawalitjuse tegemuses kuriteo tunnusemärgid, siis teatab sifeminister sellest kohalikele profurdõrile süüdlaste kohtulikele wastutusele wõtmiseks ja wõib kuritegudes kahtlustatawaid omawalitjuse ametnikka ajutiselt ametist tagandada kuni asja otjustamiseni kohtus ning tarbeforral määrata tagandatuile asetäitjad jeniiks, kuni wastawad omawalitjused need walimad.

Samad õigused ja kohused, mis on sifeministril linna- ja maatonnaomawalitjuse kohta, on ka maatonnawalitjusele alevi- ja wallaomawalitjuse tegemuse seaduslittuse üle walwamiseks.

W. R.

Õigusteadusest.

Tsiwiil õigus.

Wann. adwokaat K. Mikfeldt.

Isääranis tähtis, kui juridiline fakt on wananemine (давность.)

W a n a n e m i n e põhjeneb selle peal, et jeltskond tunneb tarwidust kindla korra järele ja mahesfordade kõitumus kutjub protesti wälja. Ajajooksul lähewad tõendusad kaduma, tunnistajad surewad ära, ja kui niikiid mõne asja pärast waielus tõuseb, kus üks pool oma nõudmist asjaoludega põhjendab, mis kauemat aega tagasi jündinud, siis ei ole wastasel poolel wõimalust omalt poolt tõendusit ette tuua, sest wiimased on kaduma läinud. Sellepärast annab seadus niisugusele isikule õiguse, oma huwisid kaitstes, selle peale tähendada, et teine on tähtaja nõudmise sisseandmiseks mööda lafknud minna.

Seadus näeb ette nõude w a n a n e m i s t (исковая давность), mille tõttu õigused kaduma lähewad, ja o m a n d a m i s e w a n a n e m i s t (приобретательная давность), mille põhjal omandamise õigus teftida wõib ja millest jutt asjade õiguse puhul saab olema.

Nõude wananemise all mõistetakse õiguse kaotamist kohtu teel oma huwisid kaitsta,

sellepärast et tähendatud õigus ei jaanud teatawa aja jooksul teostatud. Kuid wananemine ei puutu mitte kõiki õigusi, näit. ei lähe kaduma nõudmised, mis kreposti raamatutesse sisse kantud ja mõned teised, mis seaduses ettenähtud (§§ 3636, 3637 ja 3638).

Wananemine hakkab keftma sellest momendist, kui olemas on kõit tingimised nõudmise sisseandmiseks, näit. kui keegi mõera liikumata waranduse waldajaks sai, ilma et omanik selleks oma nõusolekut oleks andnud, eht jälle kui wõlgnik määratud tähtajal ei ole wõlga ära maksnud (§ 3623).

Mõnedel juhtumistel wõib wananemise keftmus seisma jääda (приостановление давности) nimelt kui teatawad seaduslikud takistused olemas, näit., kui isik alaealine, kui kohtu asutused sõjaolude tõttu kinni jne. Kui need takistused kõrwaldatud saawad, keftab wananemine edasi.

Wananemine wõib aga ka katkestatud jaada (перерывъ давности), näit. kui nõudmine saab kompetent kohtule sisse antud, kui kohustatud isik nõudja õigust min-

gil wiisil ise tunnistab, kui nõudja oma ri-
lutud õigust teostab. Kõik seda aega kuni
tähenadatud momendini ei võeta mitte ar-
vesse; wananemine võib ainult uuesti
peale hakata (§ 3629, 3634).

Harilik wananemise tähtaeg on 10 a.,
kuid seaduses on palju juhtumisi ettenä-
tud, kus tähtaeg palju väiksem: 5 a., 3 a.,
isept kuud ja nädalad (§ 3620). Kui isik
wananemise tähtaja jooksul ei ole nõud-
misega kohu poole pööranud, siis on tema
oma nõudmise õiguse kaotanud (§ 3618).

Õigusi õiguse osad.

Uma tarwiduste täitmiseks wajab in-
mene: a) igasuguseid materjaalseid asju
ehk b) teiste isikute toimetusi. Normid,
mis otseselt wäheforda isiku ja asja wahel
ära määravad, nimetatakse: 1) asjade õi-
guseks (вещное право); normid,
mis wäheforda isikute wahel nende toime-
tuste puhul ära määravad, nimetatakse 2)
kohustuslikeks õiguseks (обя-
зательственное право).

Asja õigused on isik otseselt wähefor-
ras asjaga. See ei tähenda aga mitte, et
tema peab asja just oma käes hoidma, waid
tähenadab ainult seda, et asja õiguse ten-
tamiseks asja peale ei ole temal teiste isi-
kute wähetalitust tarwis. A. tahab raama-
tut lugeda, selleks on temal mitu wõima-
lust: tema võib raamatut omandada, lae-
nata jne. Tagajärjed on ühesugused —
saab raamatu läbi lugeda. Kuid juriidili-
sest seisukohast on siin mitmesugused wähe-
forrad. Kui A. raamatu omandas, siis ei
ole kedagi, kes tema ja raamatu wahel sei-
saks, tema võib raamatuga teha, mis tema
tahab (asja õigus). Kui A. aga raamatu
laenab, siis on temal ainult kofkulepe teise
isikuga, milles wiimane eunnast kohustab
temale raamatut lugemiseks andma kui aga
wiimane ei taha anda, ei wõi A. teda sun-
nida seda tegema. A. otseselt õigust raa-
matu peale ei omandanud, tema tegi ainult
sepingu sellega, kes tema ja raamatu wahel
seisab.

Asjade õigused kuuluvad absoluutsete
õiguste hulka, s. o. passiwsete subjektid on
kõik kaastodanikud, kes kohustatud on ak-
tiiv subjekt õigust mitte rikkuma. Wi-
imane võib oma asja wälja nõuda, sest kõik
suhelised õigused peawad asja õiguse eest
tagasi astuma. Asjade õiguste hulka kuu-
luwad: omanduse õigus, õigused mõõra
wara peale ja pandi õigus.

Peale selle teinud wäheforrad weel pe-
reonna ühingust, mida n. n. 3) pere-
fonna õigus (семейственное право)
normeerib, ja waranduse üleminekuga pä-
rast isiku surma teiste isikute kätte — 4)
päranduse õigus (наследственное
право).

Asja õigused.

Omanduse õigus.

Omanduse õigus on kõige tähtsam õigus-
line instituut, sest tema peal põhjeneb
praegu walitsew kord. Omanduse õiguse
all mõistetakse õigust asja peale, mille põh-
jal omanik võib teha asjaga, mida tahab,
oma äranägemise järel, kuiwõrd seda sea-
dus ehk teiste isikute õigused ei takista.
Nii siis ei ole omanikul piiramata õigust
oma asja peale, kuid siiski suurem õigus,
kui teistel (§ 707, 708).

Omanduse õiguse pealemendid on: wal-
damine (владение), walitsemine (распо-
ряжение) ja kasutamine (пользование).

I. Waldamine (владение) seisab
jelles, et asi on isiku käes, kes oma tahet
awaldad seda asja tarwitada, nagu oleks
tema asja õige omanik. Waldamine võib
olla: a) seaduslik wõi mitte seaduslik (за-
конное и незаконное). Wiimane juht-
umite on olemas, kui asi wägitwallaga ehk
teisel seaduswastasel teel saadud, näit.
wõltsitud dokumendi põhjal. b) Heatund-
lik ja mitte heatundlik waldamine (добро-
совѣстное и недобросовѣстное). Heatundlik
waldaja peab kindlal arwamisel olema, et
peale tema kellegil asja peale suuremat õi-
gust (näit. omanduse) ei ole (§§ 623, 678—
680).

Waldamine on omanduse õiguse oluline
osa, nii et harilikult võib oletada, kuna
wastuseis ei ole kindlaks tehtud, et asja
waldaja ka tema omanik on. Sellepärast
kattseb seadus iga waldust, olgu tema sea-
duslik wõi mitte seaduslik (§ 682). Selle
juures peab tähendama, et mitte seaduslik
waldus tuleb wõrdlemisi wäga harwa ette,
suurem osa waldajatest waldawad ikkagi
seaduslikul alusel. Igatahes, waldus wa-
jab kattset kõige esmalt majanduslikstes
huwides, sest ilma waldamiseta ei wõi oma
warandust tarwitada, kui wiimane saab
kellegi poolt ära wõetud, siis tuleb endist
korda wõimalikult ruttu jalale seada. See
oleks aga mõniford raske, sest omanduse
õigust asja peale tõeks teha ei ole mitte nii
kerge, ennem võib walduse fakti kindlaks
teha. Näit. minu laua peal oli raamat.

Minu äraolekul võtab teegi M. selle raamatu ja viib ära, ja kui mina teda tagasi hakkam nõudma, vastab minule M., et raamat tema omandus ja et temal õigus oli oma asja võtta sealt, kust tema seda leidis. Kui valdamine saab kaitstud, siis on mul kohtus tarvis ainult seda fakti kindlaks teha, et raamat oli tõepoolest minu korteris ja kohus oma otsuses kohustab siis M. raamatut tagasi andma, tema seletust, et raamat tema omandus, tähelepanemata jättes. Kui M. selle otsusega rahul ei ole, peab tema minu vastu iseseisva nõudmise sisse andma, ja raamatu omandamise õiguse üle tunnistamist nõudma. Selge, et kui valdamise kaitset ei oleks, siis oleks kohus minu käest nõudnud tõendusi, et asi minu

poolt seaduslikul teel omandatud, ostetud, kingitud jne. ja minu seisukoht oleks raskem olnud. Tõeks teha, et raamat minu valdamises oli, on kerge, seda võivad tunnistada teenija ja tuttavad. Palju keerulisem on kindlaks teha, kus ja kelle käest mina raamatu, võib olla mitu aastat tagasi, ostnud, ja mina võiksin kergesti ilma raamatuta jääda.

3ga valdaja võib oma varandust kaitsta: 1) vägivallaga (силою), kui teegi seda ära võtta (похитить) püüab või selle tarvitamist takistab (nendel tingimistel, kui omakaitse juures); 2) kohtu teel, kui asi juba teise isiku kätte sattunud (ihte aasta jooksul).

(Särgueb.)

Juhtnöörid kodakondsuse seaduse kohta.

„Riigi Teataja“ nr. 148/149 — 5 detsembrist 1922 a.

(Välja antud Riigikogu poolt 27. oktoobril 1922 a. vastuvõetud kodakondsuse seaduse § 23 põhjal, „Riigi Teataja“ nr. 136 — 1922 a.)

1. Kodakondsuse seaduse § 1 tähendatud isikud, kes kõigile kolmele selles paragrahvis ettenähtud nõuetele vastavad, kuuluvad juba seaduse põhjal Babariigi kodakondsusesse. Selle juures a) tuleb p. 1 tähendatud alalise elukohta all mõista seda linna, alevit või valda, kus isik oma teenistuse, töö, ettevõtte pärast alaliselt elab, ehk kus tema liikumata varandus või kodune sisseead on (Makd. V., Ukaja 5. oktoobri 1906 a. Riigikohtu seletused 22. veebruarist ja 30. aprillist 1921 a.); b) p. 2 lõpus tähendatud teiste riikide mõiste alla käivad ka endise Vene riigi osadest tekkinud riigid; d) p. 3 tähendatud hingekirjade all mõistetakse walla hingekirju, linna majakogukondade nimekirju ja aadeli matriklib.

2. Isikud, kes kodakondsuse seaduse § 3 korras soovivad Babariigi kodakondsust omandada, peavad nõuetavas teadaandes järgmisi teateid tähendama: a) perekonnanimi ja nimi (kui mitu nime, siis kõik, abielu ja lesenaistel ka wallaspõlve perekonnanimi); b) sündimise aeg; d) kodakondsus; c) perekonnanais (abielus või mitte, leff, lapsed kuni 18 a. vanaduseni); g) kui kaua Babariigi piirides elab; h) alaline elukoht. Abielu naise ja laste kohta tuleb üles anda: nimi (kui mitu nime, siis kõik, naisele ka wallaspõlve perekonnanimi) ja sündimise aeg.

Gelpool punktides a, b, d, c, tähendatud, samuti ka naise ning laste kohta nõuetavate teadete täpsustamiseks tuleb ette panna algdokumentid (metrikid ja teised perekonnanaisju aktid jne.) või sea-

duslitsus korras kinnitatud äratirjad nende dokumentidest ehk tähendatud dokumentide põhjal väljaantud teised tunnistused (teenistuslehed, taitsmääst wabastamise tunnistused, passid või muud isikutunnistused jne.), kui nad kahtlust ei avalda, et tõesti algdokumentide põhjal välja antud.

Gelpool punktides g ja h tähendatud teadete täpsustamiseks võib ette panna politsei ehk wallavalitsuse poolt väljaantud sellekohased tunnistused, ehk kui isik riigi või omavalitsuse ajutuses või ettevõttes teenib, siis teenistuskoha tunnistus.

3. Isikud, kes kodakondsuse seaduse § 5 korras soovivad Babariigi kodakondsust omandada, peavad nõuetavas teadaandes järgmisi teateid tähendama: a) perekonnanimi ja nimi (kui mitu nime, siis kõik, abielu ja lesenaistel ka wallaspõlve perekonnanimi); b) sündimise aeg; d) kodakondsus; c) perekonnanais (abielus või mitte, leff, lapsed kuni 18 a. vanaduseni) ja e) elukoht, ning et teadaande esitaja Eesti soost. Abielunaise ja laste kohta tuleb üles anda: nimi (kui mitu nime, siis kõik, naisele ka wallaspõlve perekonnanimi) ja sündimise aeg.

Eesti soost isikuteks tuleb lugeda neid, kelle wamenad või kelle isad eestlased, väljaspool abielu sündinud, kui nende emad eestlased.

Gelpoolnimetatud teated täpsustatakse käesoleva juhatuskirja paragrahv 2 ettenähtud dokumentidega.

4. Kodakondsuse seaduse §§ 3, 5, 14 ja 16 teadaanded esitatakse tähendatud paragrahvides ettenähtud ametnikkude nimele ja õigustatakse isiklikult tähendatud ametnikkude poolt.

5. Kodafondsjuse seaduse §§ 4, 5, 14 ja 16 järelle kodafondsjust omandamatast isikutelt ei võeta kodafondsjuse maksu.

6. Kodafondsjuse seaduse §§ 4, 5, 14 ja 16 põhjal wäljaantawate tunnistuste worm on käesolewate juhtnõuõride lisa ette nähtud.

7. Kodafondsjuse tunnistuste wäljaandmise juures wõetakse isikutelt endised passid ehk nende asetäitwad isikutunnistused ära.

8. Kodafondsjuse seaduse § 8 tähendatud Eesti keele tundmise nõuet tuleb niiviisi mõista, et kodafondsjusesse astumise soowiawaldaja eestikeelsest kõnest ja kirjast aru saab.

9. Kodafondsjuse seaduse § 12, p. 1—7 tähendatud teated tõestatakse käesolewa juhatuskirja paragrahv 2 ettenähtud dokumentidega. Elukutse — sellekohaste kutse-, teenistus- kui ka politsei poolt wäljaantud tunnistustega; warandusline seisukord — äritunnistustega, kreposti aktidega, maksuinspektori tunnistustega jne. Eesti keele tundmist wõib tõestada koolitunnistustega, teenistuskohade tunnistustega, kui soowiawaldaja riigi- või omawalitsuse asutustes või ettemõtetes teenib, ja linna-, alewij- või wallawalitsuse poolt antud sellekohaste tunnistustega. Enne tunnistuse wäljaandmist oma-

walitsuse asutuselt peab soowiawaldajat Eesti keele kõne ja kirja arusaamises katsuma.

10. Naturalisatsioonil korras kodafondsjusesse wastuwõetud isikud käiwad kodafondsjuse maksukohustuse alla.

11. Otsustamata palwed, mis maanõukogu määruse põhjal Eesti demokraatlise wabariigi kodafondsjuse kohta („R. T.“ nr. 4 — 1918 a.) naturalisatsioonil korras kodafondsjuse omandamiseks esitatud, loetakse esitatuks kodafondsjuse seaduse maksu mahakkamise päewast, s. o. 16. novembrist 1922 a.

Kodafondsjuse seaduse maksu mahakkamiseni otsustamata kodafondsjuse palwed, kui nad esitatud isikute poolt, kes wastawad kodafondsjuse seaduse §§ 3, 5, 14 ehk 16 nõuetele, lahendatakse neis paragrahwides ettenähtud isikute kodafondsjuse omandamiseks kindlaksmääratud korras, kuna teistel juhtumistel kodafondsjuse seaduses naturalisatsioonil teel kodafondsjuse omandamiseks ettenähtud korras talitatakse.

25. novembril 1922 a.

Sijeminister Einbund.

Administratiivwastjate peawalitsuse

juhataja E. Maddison.

Juhatuskiri riigi ja omawal. maksuwõlgade sissenõudmise kohta.

„Riigi Teataja“ nr. 148/149 — 5 detsembrist 1922 a.

1) Riiklikud ja fogukondlikud asutused ja ametnikud, kel seaduse järele õigus on pöörata politsei abile poole maksuwõlgade jundusliku sissenõudmise asjus, saadawad politseile iga maksuwõlgniku kohta eraldi nõudmise kindlaksmääratud wormil (wõlakaart, nõudeleht jne.).

Märkus 1. Maksu määrade ja wabatahtliku tajumise tähtaegade teatelehed wõidakse politsei kaudu maksukohustuslastele kätte jaata ainult siis, kui teatelehe wastuwõtmise üle seaduse järele allkiri nõuetaw on. Teistel korradel saadawad ülemaltähendatud asutused teatelehed laiali kas posti kaudu, või oma käskjaladega (nagu waldades teenijad, külamanemad jne.).

Märkus 2. Sunduslikule sissenõudmisele määratud wõlakaardid, nõudelehed jne., samuti ka muud nõude- ja täitmise-lehed, mille järele politsei on õigustatud otsekohe rahalisele sissenõudmisele ajuma, tulewad jaata wastawatele politsei jaostkonnaulematele või wastawale politseiwalitsusele, mitte aga politsei raiooniülematele. Teatelehti, mis politsei kaudu laiali saadetakse 1. märtsi korras, wõib täitmiseks anda otsekohe raiooniülematele.

2. Politseiasutused, kes maksu sisse nõuawad, on kohustatud pidama wõlgade nõudmiste asjus eraldi lauajuhendid ja iga ametniku jaoks, kes neid kirja-

wahetuft tegelikult täidab, eraldi kontrollraamatud sisse seadma. Kõik wõlanõudmised peab isikult nii lauajuhendisse kui ka kontrollraamatusse sisse kantama.

3) Iga p. 1. tähendatud nõudmise kohta teatab politsei maksuwõlgnikule allkirja wastu, et ta kohustatud on hiljemalt ühe kuu jooksul esitama politseile rentei (panga ojaforma) ehk wastawa omawalitsuse kassa kwiitungi maksuwõla, trahwide ja 5% sissenõudmise raha tajumise üle.

Kui tähendatud aja jooksul kwiitung täie wõla tajumise kohta ei ole esitatud, asub politsei wiibimata junduslikule sissenõudmisele. Sundusline sissenõudmine pannakse seisma ainult seaduses ettenähtud juhtumistel, ehk kui sissenõudmise seismapanemise kohta järgneb wastawa ametkonna kirjalik teadaanne.

4) Politsei wõib maksuwõlgniku käest raha wastu wõtta ainult otsjoni päewal tunni kella 11 hommikul, et maksuwõlgniku waranduse junditeel äramüümisest hoiduda ja ta ainult siis, kui wõlgnikul wõimalus puudub raha selleks ajaks wastawasse kassasse ära anda ja kwiitungit wastu saada. Samuti wõib politseiametnik raha wastu wõtta, kui junduslikuline sissenõudmine pööratud wõlgniku tulude peale nagu palk, pension, rendid, tulud äridest jne.; kui need summad wastawa asutuse,

ettevõtte, isiku või mõlgniku enese poolt renteisse või kasjadesse ära ei makseta kõigil teistel korradel ei võta politseiametnik raha vastu, vaid juhib mõlgniku tähendatud p. 3. kasjadesse ja nõuab nende kasjade kviitungi ettenäitamist.

Raha vastuvõtmise üle annab politsei maksu-mõlgnikule kviitungi siseseatud vormil, milline kviitung tõenduseks on selle kohta, et nõutavad maksud tasutud on.

5) Politsei jaoskonnale kannab täielikku vastutust tema jaoskonna laudu toimetatawate nõudmiste õigel ajal ja seadustega kokkuvõlas täitmise suhtes. Eriti, et nõudmised maksualustele viibimata lätte toimetataks, et peale antud tähtaja wiibimata funduslikule sissenõudmisele asutaks ja et sissenõutud summad käesolemas määrukses ettenähtud tähtaegadeks edasi antaks.

6) Maksu-mõlgniku käest sissenõutud raha (p. 4) peab üle antama kuuluvuse järele renteile (panga ojaonnale) ehk omawalituse kasjale sissenõudmise päewal, igatahes mitte hiljem, kui järgmisel tööpäewal kella 2, peale raha vastuvõtmist. En rentei ehk kasja wäljaspool raha vastuwõtja politseiasutuse ehk ametniku asukohta, siis lubatakse raha posti laudu ära saata, kattes postikulusid arasaadetawast summast, misjulgune arasaatmine või ka äraandmine kasjasse peab sündima hiljemalt kolmandal päewal peale raha vastuwõtmist.

7) Peaks selguma, et nõudmises tähendatud aadressil maksu-mõlgnik ei ela, siis otsib tema uue elukohta üles ja saadab sinna kõi kirjawahetuse maksu-mõlga sissenõudmise asjus täitmiseks.

8) Kuipea kui maksu-mõlg tajutud, saadab politsei wõlakaardi, nõudelehe jne. asutusele, kelle poolt see wälja saadetud oli, ära tähendades, millal ja kui raha makstud, ning rentei (kasja) kwiitungi nr., mille all raha sisse kantud (sisse makstud).

9) Politseiametnik, kelle otsekohelel wastutusel maksude sissenõudmist toimetatakse, on kohustatud tagasi saatma wõlakaardid, nõudelehed jne., peale

pp. 7 ja 8 tähendatud, asutusele, kes temale need wälja saatnud, mitte hiljem kui nelja kuu pärast peale wõla nõudelehele kätte saamist, täptpealt ära tähendades põhjust, miks mõlg weel tasumata ja miilised abinõud politsei poolt on tarmitusele wõetud nende rutulisemaks aramaksmiseks. Suhtumistel, kui mõlgnik pole üles leitud, ehk kui mõlg tasumata jääb mõlgniku waesuse tõttu, lisatakse juure maksu-mõla nõudmisele kindlaksmääratud korras kokkuseatud akt. Ktiid waesuse kohta peab kokku seutama äärmise ettewaatlikkusega, sest politsei wastutab selle eest, et nad tõesti õiged on.

10) Asutuste kohus, kes maksu-mõla nõudmisi (wõlakaardid) politseile täitmiseks wälja saadawad, on kindlat walwet selle järele pidada, et politsei oma juures nõudmisi kinni ei peaks kauem p. 9 määratud tähtaega, saates wiimasele, tarbeforral, meeletuletust ja pödrates tema otsekohele ülemuse poole, kui wastus saamata jääb. Seal juures tuleb aga silmas pidada wiitwuse wõimaluse juhtumisi kirjawahetuse üleandmise puhul mõlgniku uue elukohta järele.

11) Renteid (panga ojaonnad) ja omawalituse kasjad on kohustatud wastu wõtma politsei poolt sissenõutud maksu-mõlgasid wäljaspool järjekorda, sest et politsei käesolewal juhtumisel ei esine harilikku liikendina, waid riigimaksu sissenõudjana.

12) Et politsei käes suuremaid summast ei loquks, lubatakse ajutiselt nende hoiule andmist Tallinnas, renteisse ka õhtul kella 6½—7 wahel. Raha peab olema ümbrikus, kinnipitseeitunud politseijaoskonna pitjatiga, ja hoiule üleantud kirjaga, milles belbud oleks, misjulguse asutuse poolt ta saadetakse ja kui suur summa nimelt (tähtedega). Kinnipitseeitunud ümbrik awatakse ning raha loetakse üle politsei esitaja juuresolekul järgmisel päewal.

1. detsembril 1922 a.

Rahaminister G. Westel.

Sieminister Einbun d.

Kirjadest toimetusele.

Palun awalbada lehes järgmiselt:

Zuba ennem sünntas maksude sissenõudmine walla politsei raiooniülematele suuri raskusi, maksu nõudelehtede rohke ja laialiste raioonide tõttu. Kuid walituse poolt loodud uue korra järele muutub maal maksude sissenõudmiste juures politsei raiooniülemate töö weel mitmekordseks järgmistel asjaoludel: Walla politsei raiooniülem, senise korra järele maksu nõudelehte saades, sõitis nõudelehega tähendatud talu, kus talu peremehelt ehk talu teenijalt maks sisse nõuda tuli, näitas ette nõudelehe maksualusele, sellejuures ära seletades, et nõutam

summa wastuwaidlemata korras ära maksta tuleb, mille peale enamalt jaolt maksu-mõlgasid politseiametniku lätte lohe nõutawa summa ära maksid maksu-mõlga poolt antud kwiitungi wastu ja asi oli sellega lõpetatud. Suhtumistel, kus maksualune kodus ei olnud ja maksu summa mitte siig suur, maksis seda ka keegi teine selle talu elanikudest ära, kas poeg isa eest, ehk peremees oma töölise eest jne. Kuid uue korralduse järele ei tohi politseiametnik maksu wastu wõtita, waid kuulutab maksualusele nõudelehe siju ja kohustab teda kuu aja jooksul wastawasse asutuse kasjasse ära

maksma. Maksualusele on juba mitme kuu eest maksu teadaanne kätte antud, kus maksu viimane tähtaeg ära on näidatud. Ei ole maksualusel kviitungi ette näidata, seletades, et temal libedal tööl ajal eht haiguse tõttu võimalik ei olnud wallamajasse minna eht maakonnalinna maksu ära wiima, või eht jällegi on lihtsalt ära unustanud ja on lohe nõus maksu ära maksma. Kuid ka nüüdki ei ole politseiametnik õigustatud maksualuselt nõutawat summat vastu võtma, vaid vaatamata selle peale, et maksualune nõus on lohe politseiametniku kätte maksu ära maksma, on politseiametnik kohustatud tema warandust ära müümiseks üles kirjutama. Mõne aja pärast kuulutatakse oksjon ja siis alles oksjonipäewa hommikul maksab maksualune oma maksusumma sinna ilmunud politseiametniku kätte ära.

Nii siis kolmandama või neljanda korra politseiametniku väljajõudu korral saab nõudeleht täidetud. Suwisel ajal on taluelanikud tihti tööl kaugematel heinamaadel, talwel jälle kuskil metsades puid wedamas eht saagimas, nii et õige tihti tuleb ette, et talus ühte eht teist isikut kodu ei juhtu olema. Niijuhul korral tuleks politseiametnikul mitmed korrad käia ühes ja jamas talus enne kui weel maksualuse isikuga kokku saab ja siis alles algab maksu sissenõudmine. Wallawalitajused jaadawad miimeid sadast korraga tulumaksu, isiku maksude nõudelehti politsei ametnikkudele sunniviisil sissenõudmiseks. Näituseks walla isikumaksud jätawad wallas maksmata määratud tähtajaks, enamalt jaolt wallas elutsewad talu teenijad ja üldse lahtised inimesed, kes alati sissenõudmise juures seletawad, et neil tööpäewadel aega wallamaja juure minna ei ole ja et pühapäewadel maksusid vastu ei wõeta, sellepärast ei saanud maksu ära maksta ja palub politseiametnikku maksu vastu wõtta.

Kuid uue korralduse järele peab ickagi politseiametnik temale nõudelehe kuulutama ja siis kuu aja pärast uuesti maksualuse juure ilmuma ja tema palga tööandja juures finni panema, olgugi et tööline maksualune iga kord raha 200 marka patub wallawalitajusele edasiandmiseks, kuid politsei ametnik seda ickagi vastu wõtta ei tohi. Linna politseile jarnase sissenõudmise kord arwatawasti suurematid raskusi ei tee, sest et seal elanikud koonda-

tud on, kuid walla politseiametnikkudele muudab jarnane kord töö tõesti mitmekordseks ja täiesti ülejõu käiwaks, nimelt suuremate waldade peal, kus juba ennemgi politseiametnik õöpäewa sees 15—20 tundi töötama pidi. Eest et maal politsei raioonid wäga mitmesugused on elanikkude arwu ja maa-ala suuruse poolest.

On olemas raioonid, kus 600 hinge on ja on ka palju raioonid, kus 3000 ja peale elanikkude arw on, ja maa-ala poolest üks 50 ruutwersta. Waatamata kõigi raskuste ja ülejõu käiwa tööhõluse peale püüdsid raiooni ülemad kõik kohustused ära täita, lootes kindlasti edaspidi walitajuse poolt uusi korraldusi, millega politsei pealt mõned kohustused, mis ei kuulu politsei otsekohesele ülesannete hulka, ära wõetud saawad. Oli ju tihti kuulda, nagu wõetaks ära politsei pealt igasugune maksulehtede kättesaamine ja ka isegi maksude sissenõudmised, kuid nagu nüüd näha, kujuneb asi koguini wastupidi. Kui politsei ametnikkudele nõutakse kiiret ja korralikku asjaajamist, siis peaks neid mitte koormatama ülejõu käiwate töödega, mille tõttu neil kirjawahetused hullade kaupade seisma jääwad ja siis lõpmata korduskirjad tekivad ja nende peale wiivituste põhjuste üle seletuste andmised.

Õitaks oleks tarwilik, et maal politsei raioonid saaks enam vähem ühesuurusteks muudetud ja seega nende töö saaks vähemalt ühetajaselt ära jagatud. Maksude sissenõudmiste juures wõiks jääda politsei kohuseks maal ainult wastutõrkujate maksualuste waranduste üleskirjutamised ja oksjoni pidamised, kuna nõudelehtede kuulutamine maksualustele ja neilt allkirjade wõtmine walla omawalitajuse ametnikkude peale pandud wõiks saada. Kui see võimalik ei ole, siis vähemalt jätta maal maksude sissenõudmise kord endiseks, sest teatawasti ei ole maal politseiametnikkude poolt ühtegi riigi raharaislamist ette tulnud ja ei saagi tulema, sest et siin milledgi sajatuhandetega tegemist ei ole.

Raiooni ülem J. N.

Toimetuse märkus. Awaldame ilalsthoodud kirja, mis politsei kaudu sissenõutawate maksude uue korralduse kohta algupäralisi mõtteid sisaldab. Selle küsimuse kohta awaldab ka toimetuse edaspidi oma seisukohta.

Uugejale J. P. ar.

Teie kirja awaldame edaspidi.

Ametlik osa.

Siseministeriumi päewalisk nr. 28, 2. detf. 1922 a.
Kiinitud ametisse:

1) Administratiwasjade peawalitajuse uwasjade osakonna juhataja l. t. Richard Karuks — sama osakonna juhatajaks, arwates 25. nowembrist f. a.

2) Administratiwasjade peawalitajuse sekretääri l. t. Aleksei Lenjomit sama peawalitajuse sekretääriks, arwates 25. nowembrist f. a.

Piirivalwe organiseerimise tööde peale määratud ametisse ajutise tööjõuna 30. septembrist f. a. kuni

1. novembrini j. a. reserve kolonel-leitnant Hans Purwitz.

Amaldud teadmiseks, et Riigikogu poolt 30. mail j. a. vastumõetud piirivalve alluvuse muutmise seaduse ja Wabariigi Walitsuse otsuste 20. sept. j. a. (prot. nr. 67 p. 5. ja 6.) kohaselt on piirivalve sifeministeeriumi alluvusse üle toodud.

Kõik piirivalve alasse puutuvad korraldused avaldatakse sifeministri päewakästudes piirivalwele.

Päewakästud piirivalwele, mis sisaldavad muudesse sifeministeeriumi aladesse puutuwaid üldkorraldusi, tulewad sifeministeeriumi peawalitsustel ja neile allumatel asutustel täitmiseks ja teadmiseks võtta. Samuti tuleb piirivalwe walitsusel ja teemale allumatel asutustel täita kõiki üldisi korraldusi, mis päewakästudes sifeministeeriumile avaldatakse.

Sifeministri päewakäst 16. detsembrist 1922 a.

§ 1.

Täiendujeks päewakäsole 1. nov. j. a. nr. 26 § 7 arwepidamise määruise muutmise kohta avaldan järgmist:

1) Tulude summad, mis teiste asutuste ja isikute korraldusel sisse nõutakse, mitte tuludeks oma juures arwestada, wad arwele „üleminewad summad“ ja nende summade kohta Cesti panga osakonna kwiitungite arakirjad ühes nõudmise kirjawahetusega wastawa nõudjale asutusele saata.

2) Igakuulised tulude aruanded seatakse kottu endisel kujul, „Riigi Teatajas“ nr. 107, 28. aug. 1922 a. amaldatud arwepidamise muutmise määruse § 9 tähendatud summade kohta wormi nr. 3, järele, ligi lihaades teateid, palju ajutusele sel kuul sisse maksetud ja palju aruande kuule järgewana 1. kuupäewaks Cesti panga osakonnale üleandmata, j. o. oma kätte jäänud.

Selles aruandes näidatud kuu wahetusel üleandmata summa aramatsmise kohta tuleb wastamärkus juure lihada (kuupäew ja kwiitungi nr.).

3) Aruande kuul saadud tulusummad peawad tingimata kõik samal kuul tuluaruandesse sisse kantud jaama ja mingil tingimisel ei tohi ühes kuus arwestatud summad teise kuu aruandes näidata.

4) „Riigi Teataja“ nr. 107 — 28. aug. j. a. worm nr. 4 järele tulewad tuludokumentide registreid sisse seada. Asutused, kellel endisel wiisil peetud registreite planketid ära tarwitamata, wõiwad neid ära tarwitada.

§ 2.

Winu päewakäsu 30. sep. 1921 a. nr. 24, § 4 p. 2 muutmiseks luban kasjahoidjal kasjast raha wälja maksta arweosakonna juhataja poolt allakirjutatud kasjaorderitega tunni (50.000) wiiekümne tuhande margani. Üle 50.000 ml. wäljamatsmise juures jääb endine ford makswaks.

Sifeminister G i n b u n d.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 2361 — J. P. Küsimus. Sifeministeeriumi omawalitsuse asjade peawalitsuse teadaanne 23. augustist j. a. nr. 2362 all on amaldatud wallawalitsustele, et politset peale on pandud ainult maksude sunniabinõudega sissenõudmine. Sellest ringkirjast mõbda minnes saadawad wallawalitsused tänini kõiksugused nõudmised politsei kätte, ilma et oleks maksukohuslastele teatanud, neid maksmisele kutsunud ja mitte maksmise tagajärjed teada andnud.

Kas on politsei raiooni ülemal õigus wallawalitsuselt tõendusi nõuda, et maksukohuslastele on wastaw teadaanne tehtud ja teda maksmisele kutsutud, ja kas pol. raiooni ülem on kohustatud selle tõenduse esitamise korral, et maksualusele on a i n u l t

t e a d a n n e kätte antud, maksu nõudmist wastu wõtma ehk wõib nõuda wallawalitsuselt isiku allkirja, et tema tõrgub wabalt maksma.

Wastus. Omawalitsuse peawalitsuse ringkirja põhjal 23. aug. nr. 2362 — on wallawalitsused kohustatud maksualusele maksu juurust kui ka tähtaega teatama. Et ole maks teatud tähtaajaks makstud, wõib wallawalitsus politsei poole pöörata maksu sunniwiisil sissenõudmiseks.

Nr. 2259. Raiooni ülem J. R. Küsimus.

„E. P.“ nr. 51 küsimuse nr. 2259 wastus ei ole minule arusaadaw, sest „E. P.“ nr. 23 küsimuse nr. 3107 wastus on järgmine: re-

gulatiiv maksud on ära kaotatud (Seisuste kaotamise seadus „R. L.“ nr. 129/130 — 1920 a.).

Nende sissenõudmine ei või sündida wastuwaidlemata korras. Palun seletust, misjulguse seaduse ehk määruse põhjal regulatiiv maksu võlad wastuwaidlemata korras sissenõuetavate maksude liiki kuuluvad.

Wastus. Regulatiiv maksud on ära kaotatud, kuid enne seisuste kaotamise seaduse maksmahaklamist diendamata jäänud regulatiiv maksud tuleksid wastuwaidlemata korras sisse nõuda (Wene Sen. I dep. ufaas 7. XII. — 99 a. ja Sisem. Adminiistr. as. peawalitsuse ringfiri 10. XII. 19 a. nr. 6632). (Waata Riigikohtu otsus 8. VI. 20 a.).

Wäljaandja: Toimetuskomisjon.

Tegelik toimetaja: R. Rogermann.

Wastutaw toimetaja: E. Maddison.

Kuulutused.

Tunnustaste maksuasetaks järgmised tunnistused:

W r s c h e s n e w s k i, Wiktor Edmundi p., poliitsei walmuse tunnistus, w. a. Saare maakonna ülema poolt 16. 6. 22 a. nr. 2920. (8400)

W u u r m a n n, Jüri Hendritu p., hobusepassid nr. 329 ja 330, w. a. 1920 a. Enge wallawal.

S a a n s a u n, Mihkel Madise p., hobusepassid nr. 321 ja 322, w. a. Enge wallawal. 1920 a.

R u i s t u m, Hans Jüri p., hobusepassid nr. 158, 159 ja 160, w. a. Enge wallawal. 1920 a.

E u f s, Kristjan Juhani p., isikutunnistus, w. a. Pärnu l. pol. jst. 20. 12. 19 a. nr. 6094, ja sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Pärnu maak. rahwawäe ülema poolt 31. 12. 21 a. nr. 15423.

S i i w, Jaan Willemi p., sõjawäest wabast. tunnist., w. a. Pärnu maak. rahwawäe ülema poolt 31. 12. 20 a. nr. 15769.

KUULUTUS.

29. detsembril 1922 a. kell 10 hommikul saab Pihtla mõisas, Pihtla wallas, Saare maakonnas Albert Schlupp'i tulumaksu tasumiseks mitmesugune p e h m e m ö ö b e l, grammofon nootidega, mitmesugused kapid ja lauad oksjoni wiisil enampakkumise teel ära müüdüd.

Müüdawaid asju võib näha enne oksjoni algust.

Kuressaares, 8. dets. 1912. № 6076.

Saare maak. poliitsei ülem Tilling.

KUULUTUS.

Tartu maakonna poliitsei I jaoskonna Ülem kuulatab sellega, et 28 detsembril s. a. kell 10 e. l. saab Ahja wallamaja juures Jaan ja Alide Koolide päralt olew hõõwli pink (Kruuwpink), 2000 marga peale hinnatud, enampakkumise teel ära müüdüd nende wõlgnewa 1921 a. wallaisikumaksu tasuks, Ahja wallawalitsuse nõudel. Müüdaw warandus on oksjoni päewal sealsamas näha.

Tartu maak. pol. I jaosk. ülema kt. R. Tedder.

Tehnika wõidab!

Kawe

töötab uues wabrikus uut shokolaaadi!

Nõudke kindlasti „Kawe“ jaadusi!

1761

Shokolaad

VIVAT

A.-S. «Renommée»

Wabrik – Wolfa tän. nr. 3
Kontor – Wana Wiru tänaw 13
Tallinn 9491

KUULUTUS.

Tartu maakonna politsei I jaoskonna ülem kuulutab sellega, et 28 detsembr. s. a. kell 10 e. l. saab Raadi wallamaja juures Ludwig Hintser'i päralt olew 100 p. rukkid, 50 p. nisu, 150 p. kaeru ja 50 p. otre, mis 67.000 marga peale on hinnatud enam-pakkumise teel otsekohe väljamaksetawa raha eest ära müüdid tema 1921 a. wõlgnewa tulumaksu tasuks Raadi wallawalitsuse nõudel. Müüdaw warandus on oksjoni päewal sealsamas näha.
Tartu maak. politsei I jaosk. ülema kt. R. Tedder.

Teadaanne!

Olen awanud kuld- ja hõbeasjade ja kella kaupluse. Müün odawate hindadega.

Kõige austusega

„EESTIKELL.“

Wiru tän. 23.

Kuld-, hõbeasjade ja uuride paranduste kiire ja korralik täitmine. 12530

Ostan kuld- ja hõbeasju, maksan kõrget hinda.

sorti
99 kompvekkisid 99

ja kõige suurem maiusasjade väljavalik

Karl Bader

Kullasepa tän. 18

12529

kõnetr. 9-44

Wärskeid lillesid

jõulu kingituseks

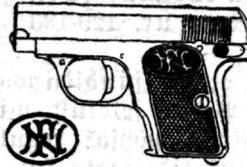
soowitab suures väljawalikus

M. Szevzyk

Raatusse plats 9.

Telefon 20-24.

12537

BELGIA
ORIGINALAAL

F.N.
BRAUNING

PÜSTOLID, JAHIPÜSSID
JA LASKEMOONA

soowitab wäga odawa hinna eest

J. FREYBACH

Niguliste t. 11, kõnetr. 15-30.

Inglis-Eesti

Import Kompany LTD,

Tallinn, Wana Wiru tän. nr. 12

Telefon: 3—55 Telegr. Angloest.

Käsikustutus „Minimax“ ainu-
aparaatide „Minimax“ müük.

Berlini A.-S-i „Iffa“

kõigi tulekustutus abinõude
ainumüük wabrikutele ja tule-
tõrje seltsidele.

Peale selle pritsid, mootor-
pritsid, gummist weejuhed jne.

11807

Saapakauplus

Wana Kalamaja tän. 26,
soowitab pühadeks oma
töökoja tööst

wiltbotikuid, lakk-kingi, kergeid
pruune saapaid ja mitmet seltsi
väljam. jalanõusid meesterahwas-
tele, naisterahwastele ja lastele.

Kõrge headus, hinnad
odawamad kui mujal.

Wana Kalamaja tän. 26.

P. Dettloff

**Elektrotehnika ja
Installatsiooni
Büroo ja ladu**

**Tallinnas,
Rataskaewu tän. 4.
Kõnetr. 21-74.**

11848

Kõiksugu

Kantselei tarbeid

mõõdukate hindadega soovitab

J. Reimann'i

- kirjutusmaterjaali kauplus, -

Harju t. 34 — TALLINNAS

kõnetr. 206.

Riigiteatajad ja - - -

- - - - Politseilehed

saavad tugewasti koidetud
(linase riide sees, kaane- ja selja-
trükiga) mõõdukate hindadega

J. Reimann'i kõiitekojas,

Heeringa t. 12. - - Harju t. 34.

• • • • TALLINNAS, • • • •

9498

kõnetr. 102 ja 206.

:: Kõige odawamad ::

kuld laulatuse ja kalliskiwidega

sõrmused ja kellad.

Kiire ja korralik parandus.
Ostan kulda ja hõbedat.

Wäike Karja tän. nr. 2.

Tallinn.

P. Eichelmann.

9497

„Georgi“

wabriku

paberossi kestad

tuntud headuses on igalpool
saadawal.

11760

! Jõululaat !

Hiigla walik maiustusi
ennenägemata mitme-
kesiduses - - Wiru t. 1.

K. V. Demin K.

m. m.

JOHANNES TUSTI

Koloniaal ja tubaka

kauba ladu

Tallinnas, S. Karja tän. nr. 17/18.

12531

Telefon nr. 908.

EESTI-WENE PANK

TALLINNAS, Wana Posti t. 6.

Telegr. aadr.: „Estrussbank“. — Kõnetr. 19-79.

Põhikapitaal Mk. 25.000.000.—

Toimetab kõiksugu panga operatsioone
sise- ja väljamaal. 12538

Kõige kasulikumalt ostate C. PETENBERGI weinikauplusest.

Asut. 1849. a. Börsekelder, Pikk tän. 17, kõnetraat 16-02.

Aimamata ilusad on 1921. a. **Rheinweini pärlid**, originaal pudelites,
Maks Gutmann, Mains:

Portwein, punane.

Madeira, - Reserve. Cossard, Gordon ja Ko.

Muskat Lunell, prantsuse.

Cognac Planat ja Ko., originaalpudelites. Ilma reklaamita on see
cognac suutnud juba 73 a. minu firmas oma kõrge headuse poolest
tarvitajate poolehoidu wõita/ Proowige, siis jõuate otsusele, et see
mitte pettus ei ole.

Veuve Clicquot, sec ja demi sec.

Walge ja punane **Laua- ja Dessertwein**.

Kodumaa **Marjaweinid**.

„EMLO“ liköörid ja shnapsid, missugused hollandi ja prantsuse omadega
ühewäärilised, aga hinna poolest üle poole odavamad.

12539

Suur-Kaubamaja Karl Lemberg Tallinnas,

Wiru tän. 3.

Kõnetr. 5-24.

Soome paberiladu.

Kunsttrüki, köitmise, kartonaashi-tööde, joonistuse, kirjutuse, post- ja trüki-paberid. Karton ja papp.

I. jaoskond:

Marmor-, klaas-, kristal-, lavinit-kunstasjad ja kirjutuse nõud. Elegant teras-asjad, kirjutuse abinõud, joonistuse tarbed, oliwäriwid.

II. jaoskond:

Luksuspaber, dekoratsiooni-asjad, koolitarbed, kontori-raamatud, kirjutusmasinad-shapirograafi-lindid, väljamaa tint.

III. jaoskond:

Nahkasjad, daamide käekotid, portfellid, reisutarbed, kohwrid, rihmad.

IV. jaoskond:

Muusikariistad: wiulid, gitarred, mandoliined, balalaikad, harmonikad, kõige paremad keeled ja tarbed muusikariistadele.

Kaupmeestele ja asutustele kõrgem hinnaalandus.

Nõudke ligemal ajal ilmuwat suurt piltidega hinnakirja.

12533

Austusega

K-m. Karl Lemberg.

KAUBAMAJA Esto-Muusika

Tallinn, Lai tän. 34. Kõnetr. 10-24.

Suurem väljawalik

pianiinosid, tiwklawerisid, har-
mooniumisid, grammofonisid ja
grammofoniplatesid.

Wiulid, gitarred, mandolined, jne.

PAREM JÕULUKINGITUS.

12534

G. SCHEEL & Ko.

TALLINNAS.

ASUTATUD 1884. A.

Toimetab kõiksugu pangaärilisi
:: transaktsioone. ::

6681

E. T. K.

EESTI TARWITAJATE KESKÜHISUS

Tallinnas, Wiruwärawa puhest. nr. 15.

Üleriikline ühistegeliste ettevõtete suurkaubandusline keskkocht.

Liikmeid 250 ühisust, 100.000 liikme ja üle 300.000 tarwitajaga.

Muretses ja müüs kaupe:

1917. a.	Rbl.	1.862.000.—
1918. a.	Emk.	4.269.000.—
1919. a.	"	38.418.000.—
1920. a.	"	210.971.000.—
1921. a.	"	885.000.000.—

Uusi liikmeid wõetakse wastu ja antakse nõu uute ühisuste asutamiseks.

6632